

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2018

Karolina Janková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Mediální výchova pohledem budoucích učitelů

Bakalářská práce

Autor práce: Karolina Janková

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Radim Wolák

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30.7.2018

Karolina Janková

Bibliografický záznam

JANKOVÁ, Karolina. *Mediální výchova pohledem učitelů*. Praha, 2018. 54 s včetně příloh. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Komunikačních Studií a Žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí práce PhDr. Radim Wolák.

Rozsah práce: 56 662 znaků

Anotace

Cílem této bakalářské práce je přinést odlišný pohled na problematiku mediální výchovy, a to konkrétně ze strany studentů Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Práce má poskytnout vhled do přípravy pedagogů na jejich budoucí povolání, potažmo na jejich připravenost k výuce průřezového tématu Mediální výchova, definovaného Rámcovým vzdělávacím programem. Teoretická východiska popsána v první kapitole práce poskytují základní přehled spojený s vymezením elementárních pojmů týkajících se mediální výchovy a mediální gramotnosti, druhá kapitola popisuje způsoby přípravy budoucích pedagogů v rámci vysokoškolského vzdělávání i mimo školu. Praktickou část práce pak tvoří dotazníkové šetření realizované na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy mezi současnými studenty různých oborů. Dotazníkové šetření poskytuje podklady pro analýzu současného stavu v oblasti vzdělávání budoucích pedagogů. Zjišťuje, jakým způsobem jejich vzdělání probíhá a jak svou připravenost na výuku mediální výchovy sami hodnotí. Hlavním cílem práce je zmapování současného stavu a vytvoření podnětů pro budoucí pedagogy tak, aby docházelo ke kvalitnímu a účinnému zvyšování mediální gramotnosti českých žáků.

Annotation

The aim of this bachelor thesis is to provide a different view on media education, specifically from the point of view of students of the Faculty of Education of Charles University. The thesis provides an insight into the preparation of teachers for their future work in the field, consequently their readiness to teach the subject of Media Education, defined by common frameworks for education created by the Ministry of Education, Youth and Sports. The theoretical background described in the first chapter of the paper provides a basic overview of elementary concepts related to media education and media literacy, the second chapter describes the ways in which future teachers can be trained both within and outside the institution of university. The practical part of the thesis is a questionnaire undertaken at the Faculty of Education among students of various departments. The questionnaire examines how the future teachers' education takes place and how they themselves assess their readiness to teach the subject. The main purpose of the thesis is to map and describe the current situation and to create incentives for future teachers so that the media literacy of Czech pupils gradually improves and becomes more effective.

Klíčová slova

média, mediální výchova, mediální gramotnost, pedagogika, rámcový vzdělávací program, průřezová témata

Keywords

media, media education, media literacy, educational sciences, framework of educational program, cross-curricular topics

Title

Media education from the future teachers' point of view

Obsah

1	Úvod	7
1.1	Vztah k tezím	9
2	Teoretická část	10
2.1	Mediální výchova	10
2.1.1	Historický vývoj mediální výchovy	11
2.1.2	Mezinárodní dokumenty vztahující se k mediálnímu vzdělávání a podpoře mediální gramotnosti	13
2.1.3	Zakotvení mediální výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu	14
2.2	Příprava budoucích učitelů mediální výchovy	18
2.2.1	Výuka v rámci Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy	18
2.2.2	Možnosti výuky mediální výchovy mimo Pedagogickou fakultu	21
2.2.3	Materiály podporující výuku mediální výchovy	21
3	Praktická část	23
3.1	Dotazníkové šetření realizované na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy	23
3.1.1	Popis zvolené metody výzkumu	23
3.1.2	Obsah a interpretace výsledků dotazníkového šetření	24
3.1.3	Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření	31
4	Závěr	33
5	Summary	34
6	Použitá literatura	35
7	Další zdroje	36
8	Teze bakalářské práce	38
9	Seznam příloh	41

1 Úvod

Jako téma diplomové bakalářské práce jsem zvolila mediální výchovu pohledem studentů; budoucích pedagogů. Jelikož každého z nás obklopuje bezpočet podnětů šířících se prostřednictvím masových médií, orientovat se v záplavě této produkce je náročné nejen pro žáky, ale i pro učitele. Být dobrým učitelem 21. století tedy vyžaduje nejen zručnost co se týká využívání počítače či interaktivních tabulí, ale i schopnost pracovat s obsahy, které nám média nabízí a dovednost vhodně je využít a předávat svým žákům. Právě z tohoto důvodu je nutné implementovat výuku mediální výchovy tak, aby aktuálně reagovala na dění v médiích a učila žáky tyto obsahy adekvátně analyzovat a vytvářet si vlastní postoje a hodnoty.

Motivem pro volbu tohoto tématu byl zejména osobní zájem o tuto problematiku, potažmo přesvědčení o významu a důležitosti zvyšování mediální gramotnosti v rámci školního vzdělávání s ohledem na dva bakalářské studijní obory, které aktuálně absolvuji. Jedním z nich je specializace v pedagogice na Pedagogické fakultě, druhým jsou Mediální studia na Fakultě sociálních věd, oba obory na půdě Univerzity Karlovy. Právě propojení pedagogického oboru s mediální oblastí je z mého pohledu tématem, které je hodno pozornosti obou stran a do budoucna bude dále získávat na důležitosti vzhledem k neustálým proměnám mediální krajiny a vlivu, jaký má na každodenní život. Téma jsem si vybrala rovněž z toho důvodu, že zpracování této oblasti výuky mediální výchovy doposud významně chybí. Práce se většinou věnují analýzám již probíhající výuky na školách, nikoliv však přípravě pedagogů.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí a celkem do devíti kapitol. První, teoretická část, přibližuje teoretický rámec mediální výchovy a stručně popisuje jak její historický vývoj, tak aktuální způsoby její realizace. Zaměřuje se především na pedagogy a jejich možnosti vzdělávání se v této oblasti. V kapitole je věnována pozornost rovněž rámcovým vzdělávacím programům a jejím obsahům, které jsou závaznými dokumenty českého vzdělávacího systému. V práci jsou zvoleny citace tzv. harvardským stylem, spolu s doplněním informací z internetových zdrojů prostřednictvím poznámek pod čarou.

Při tvorbě teoretické kapitoly jsem se inspirovala strukturami několika již existujících prací, které bych vzhledem k jejich obsahové kvalitě ráda zmínila. Jednou z autorek byla Lenka Šimková a její diplomová práce na půdě Filosofické fakulty

Masarykovy Univerzity, zveřejněná pod názvem *Mediální gramotnost - kompetence pro 21.století: mediální výchova v České republice*. Dalšími pracemi byly práce Barbory Hronové a Elišky Mrázkové, které jsou obě uvedeny v závěrečném seznamu zdrojů.

Druhou kapitolu práce tvoří výzkum, který byl realizován pomocí dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zmapovat povědomí studentů o mediální výchově a její výuce v praxi na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Prostřednictvím dotazníku bylo dotazováno dvacet budoucích učitelů; studentů Pedagogické fakulty, na otázky související s jejich mírou připravenosti na výuku mediální výchovy a ohledně jejich znalostí týkajících se mediální výchovy obecně. Výsledky jsou interpretovány v kapitole číslo 6. Autorka v rámci přípravy dotazníkových šetření připravila rovněž dvě hypotézy, které se snažila jejich prostřednictvím potvrdit či vyvrátit. První z nich tvrdí, že *Studenti nebudou ve většině případů vědět o možnostech výuky mediální výchovy na PedF UK ani o nabídce zdejších kurzů*. Druhá hypotéza tvrdí, že *Studenti by měli zájem o rozšíření nabídky předmětů souvisejících s mediální výchovou, potažmo by měli zájem o jejich zapsání*. Obě hypotézy vychází ze zkušeností autorky i většiny jejích kolegů, které získali během studia na uvedené fakultě.

Cílem bakalářské práce je poskytnout vhled na zkušenosti s mediální výchovou současných studentů instituce, která připravuje budoucí pedagogy k vykonávání jejich profese. Snaží se tímto způsobem poukázat na fakt, že současná nabídka vyučovaných předmětů na PedF UK a není dostačující a měla by být do budoucna dále rozšiřována, v návaznosti na stále se zvyšující význam médií v našem každodenním životě

Vzhledem k malému vzorku dotazovaných se v žádném případě nejedná o poskytování celistvého popisu či generalizace současné situace ve vysokoškolském vzdělávání, výsledky dotazníkového šetření však mohou plnit roli inspirativní sondy a být podnětem pro další výzkum v této oblasti, která narozdíl od oblasti žáků tak často zkoumaná není.

1.1 Vztah k tezím

Vzhledem k faktu, že teze samotné vznikaly více než rok před vznikem bakalářské práce, došlo v průběhu jejího vypracování k několika dílčím změnám ve vztahu k tezím. Nejvýraznější změnou byly změny ve struktuře a změny názvů kapitol, které jsou nyní konkrétnější a lépe poukazují na provázanou kostru celé práce.

První kapitola teoretické části týkající se mediální výchovy byla oproti tezím rozdělena na další tři podkapitoly. U druhé kapitoly byl upraven její název tak, aby přesněji reflektoval obsah kapitoly. Nejedná se tedy o pouhou Výuku mediální výchovy, jelikož to by mohlo být zavádějící a svádět k asociaci týkající se vyučování žáků. Nový název kapitoly zní Příprava budoucích učitelů na výuku mediální výchovy. K té autorka přidala pouze dvě kapitoly (v tezích jsou uváděny tři), protože tento rozsah považovala za dostatečně vyčerpávající. Oproti původnímu předpokladu byl kladen menší důraz na popis mediální výchovy, jelikož se touto problematikou zabývá již mnoho prací. Naopak větší důraz byl kladen na popis současné situace ve vzdělávání na PedF UK a byly popsány i další možnosti edukace pedagogů. Celkový obsah teoretické části tezím dostal a věnoval se problematice tak, jak autorka v tezích předpokládala.

K výrazné změně došlo v praktické části, kde se původně předpokládalo provedení kvalitativního výzkumu prostřednictvím realizace hloubkových rozhovorů se studenty Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Vzhledem k časové i obsahové náročnosti se autorka přiklonila k dotazníkovému šetření, jenž se řadí mezi kvantitativní metody a nakonec zvolila formu polostrukturovaného dotazníku tak, aby bylo možné využít i zpracování výsledků prostřednictvím grafů a údaje tak zobecnit. To by v případě rozhovorů, kde získáváme poznatky od jednotlivých dotazovaných zvlášť, nebylo tak dobře proveditelné. Zhodnocení výsledků výzkumu proběhlo v souladu s tezemi, kromě zodpovězení výzkumné otázky. Tu si autorka na začátku nedefinovala a vystačila pouze se dvěma hypotézami. Tím podtrhla fakt, že praktická část práce je především ilustrativního charakteru a má pomoci získat náhled do současné situace na Pedagogické fakultě.

2 Teoretická část

2.1 Mediální výchova

„Mediální výchova je obecně chápána jako výchova k orientaci v masových médiích, k jejich využívání a zároveň k jejich kritickému hodnocení.“ (Šimková 2006, s.37)

Mediální výchova je jednou z podmínek socializace jednotlivce do společnosti a je tudíž nutná. (Mrázková 2015, s.6) Vzhledem k tomu, že se ji však nelze naučit zcela svépomocí, je zapotřebí systematického vzdělávání. To by mělo být zaměřeno především na systematické zvyšování mediální gramotnosti a ve většině vyspělých států je mediální výchova zařazena do systému vzdělávání na různých stupních školských institucí. Je předmětem, který se stal jedním z průřezových témat v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání v roce 2005 a je tedy již více než deset let závaznou součástí kurikula. Mediální výchova musí být podle Rámcového vzdělávacího programu zařazena do vzdělávání, kde je jejím cílem poskytnout žákům elementární poznatky a dovednosti týkající se práce s médii a mediální komunikace. (Sochorová 2016, s.8)

„Cílem mediální výchovy je učinit člověka mediálně gramotným, učinit ho schopným orientovat se na mediálním trhu, stejně jako v dnešním světě obecně. Mediálně gramotný člověk si dokáže mezi nabízenými mediálními obsahy vybírat, dovede nad nimi a nad informacemi z nich přemýšlet.“ (Feráková 2007, s.41)

Mediální výchova si tedy klade za cíl zvyšovat mediální gramotnost studentů a tím jim pomoci orientovat se v tom, co je každý den obklopuje. Pod pojmem gramotnost můžeme obecně rozumět schopnost vykonávat určitou činnost, původně byl však termín spojován se dvěma základními dovednostmi - čtením a psaním. (Hronová 2008, s.14 a rovněž Šimková 2006, s.19) Pokud však přidáme přívlastek mediální, hovoříme o souboru komunikačních dovedností, které zahrnují „schopnost vyhledávat, analyzovat, hodnotit a dále předávat informace v nejrůznějších formátech...“¹

¹ *REVUE PRO MÉDIA. Heslář - Mediální gramotnost.* [online]. [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/medialni_gramotnost.htm

Mediální gramotnost dále rozdělujeme na dva rozměry: znalostní a dovednostní, kdy znalostní klade důraz na poznatky týkající se médií, zatímco dovednostní na aktivní zapojení jedince při vytváření mediálního sdělení. (Hronová 2008, s. 19)

„Mediálně gramotná osoba by měla být schopna dekódovat, hodnotit, analyzovat a produkovat jak tištěná, tak elektronická média, jinými slovy zaujmout k médiím kritický a autonomní postoj.“ (Feráková 2007, s.41) V ideálním případě by se mediální výchova samozřejmě neměla zúžit výhradně na předmět školní výuky, ale přesahovat nad jeho rámec a budit v žácích zájem o orientaci v mediálním prostředí a jeho hlubší znalost.

2.1.1 Historický vývoj mediální výchovy

Slovy Jana Jiráka a Barbory Köpplové (2015, s.348) je „jedním z nejvýznamnějších a současně nejtěžších úkolů člověka v moderních a pozdně moderních společnostech je vůbec se orientovat na světě, v němž žije, a pochopit, jak a v čem na něj mohou média působit a působí.“ Je tudíž velmi důležité, aby mediální výchova byla prvkem vzdělávání a učila člověka „žít s médii“. (Sochorová 2016, s.26)

Výše zmínění autoři dále rozvíjí důvody, proč je právě mediální výchova důležitým prvkem vzdělávání. Jedním z důvodů je podle nich obtížnost „intuitivně určit, kterou funkcí a do jaké míry je motivováno to či ono mediální sdělení.“ (Jirák, Köpplová 2015, s.349) Rozumět médiím je obtížné i vzhledem k jejich dynamice a neustálému proměňování. Tyto proměny, odrážející se v médiích, ať už společenské, ekonomické či kulturní, je obtížné bez zvláštní přípravy pochopit a interpretovat. Proto se postupně začala ustavovat představa, že člověk, který žije v obklopení médií potřebuje k tomuto životu určitou základní výbavu, tzv. mediální gramotnost.

Kořeny a tradici této ideje lze v českém prostředí datovat do 17.století, kdy se jí ve svých úvahách věnoval Jan Amos Komenský. Ten byl humanistickým filozofem a pedagogem a je považován za jednoho z nejvýznamnějších českých myslitelů.²

² *Československá bibliografická databáze* [online]. [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/autor-171-jan-amos-komensky>

Komenský ve svém díle *Schola pansophica* zdůrazňoval vliv médií a nutnost správně jim rozumět a navrhoval, aby se žáci alespoň hodinu týdně věnovali četbě novin, které pokládal za důležitý zdroj poučení. (Sochorová 2016, s.28) Nešlo mu tedy zřejmě o zvyšování mediální gramotnosti tak jak ji známe nyní, ale spíše o aktivní studium dějin současnosti.

V Komenského dalším díle, *Labyrintu světa*, se Komenský dokonce zamýšlí nad způsobem, jakým se zprávy šíří a také nad tím, jak je jejich šířitelé nabízejí a jak se zprávami jejich příjemci nakládají. (Jirák, Köpplová 2015, s.94) Komenský zde přirovnává novináře k pištcům, kteří lákají své čtenáře na různorodé melodie a tím je mohou ovlivňovat. (Sochorová 2016, s.28)

Podle Bíny pochází mediální pedagogika (výchova) především z katolického prostředí, kde byly zakazovány některé obsahy v souladu s takzvaným autoritativně normativním směrem. Pokud byl církví text považován za nevhodný, byl již od přelomu 15 a 16. století běžně cenzurován. Jak lze v pedagogické praxi nakládat s vlivem médií řešil i autorský kruh meziválečného časopisu *Duch novin*, kde existovala rubrika *Noviny ve škole*. Jirák a Köpplová tuto rubriku přiřazují rovněž ke Komenského myšlenkám. Pozdější vývoj médií byl významný zejména v zahraničí, kde mediální magnáti dokázali velmi rychle rozkódovat potenciál masových deníků, které vlastnili a patřičně této skutečnosti ve svůj prospěch využít. Naopak příjemci jejich sdělení byli po dlouhá léta vystaveni jejich působení, aniž by procesům ovlivňování rozuměli či se jim mohli bránit.

Teprve po druhé světové válce se začalo hlouběji uvažovat o skutečných krocích k mediální výchově v podobě, která se podobá té dnešní a toto úsilí bylo patrné především v Německu. (Mrázková 2015, s.9) Během druhé světové války bylo snad více než kdy jindy zřejmé, jak vlivná může být propaganda prostřednictvím médií a jak může cenzura ovlivnit celkové vyznění příspěvků. I proto se v poválečných letech začaly vyvíjet velmi aktivní snahy o kritickou četbu novin a objektivnější interpretaci nabízených sdělení.

„Skutečná integrace mediální výchovy do výuky nastala až v padesátých a šedesátých letech 20. století, a to zejména v USA, Německu a Velké Británii a dále ve Skandinávii. Děti se v té době příliš dostávaly pod vliv reklamy, kterou nedokázaly odlišit od běžného zpravodajství, a proto rodiče vyvinuli tlak na vzdělávací instituce, aby je naučily tento problém odlišovat.“ (Feráková 2007, s.3)

V českém prostředí byla mediální výchova dlouho opomíjena a její otázka začala být systematictěji diskutována až po pádu komunistického režimu, v průběhu 90.let. Narozdíl od západních zemí tedy v českém prostředí nemůžeme stavět na předchozí tradici výuky tohoto předmětu. „Z tohoto důvodu je i role rodiny (respektive rodičů) v oblasti mediálního vzdělávání podstatně odlišná...” (Hronová 2008, s.29) Jelikož rodiče dnešních dětí většinou žádnou mediální průpravu ve své školní docházce neabsolvovali, těžko mohou poskytnout rady a zázemí pro tak podstatnou oblast vzdělávání, jakou mediální výchova bezesporu je. Obecně jsou za nejpokročilejší v oblasti mediální výchovy považovány anglosaské země, kde se systematické mediální vzdělávání praktikuje již od 80.let. (Hronová 2008, s.30)

Školní mediální výchova se začala systematictěji budovat na přelomu 20. a 21.století, a to v rámci základního, středního i vyššího školního vzdělávání. (Jiráček, Köpplová 2015, s.351) Jako nedílná součást vzdělávání se pak téma médií objevuje poprvé díky kurikulárním reformám, které vyústily ve vznik takzvaných Rámcových vzdělávacích programů. Ty vstoupily v platnost v roce 2005 a zařazují mediální výchovu jako průřezové téma, které je povinnou a nedílnou součástí vzdělávání. (Sochorová 2016, s.30) Postupně začala být mediální výchova také součástí studijních programů na pedagogických fakultách.

Nesporně důležitou součástí tohoto procesu se stala i odborná příprava těch, kteří na těchto institucích mediální výchovu realizují (především učitelů a vychovatelů). Těm se věnuje třetí kapitola této práce.

2.1.2 Mezinárodní dokumenty vztahující se k mediálnímu vzdělávání a podpoře mediální gramotnosti

Význam mediální výchovy dokládá i skutečnost, že se požadavek na pěstování a rozvoj mediální gramotnosti objevuje v dokumentech několika evropských orgánů. Významnou roli při zavádění a vývoji mediální výchovy hrály i některé mezinárodní organizace, a to především UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) a Světová asociace novin (World Association of Newspaper - WAN). (Hronová 2008, s.31)

Co se týče evropských orgánů, již před téměř deseti lety, v prosinci 2008, vydala Evropská komise dokument nazvaný *Evropský přístup k mediální gramotnosti v digitálním prostředí*. V tomto dokumentu je mediální gramotnost definována jako „schopnost získávat přístup k médiím, chápat a kriticky vyhodnocovat různé aspekty médií a mediálních obsahů a vytvářet sdělení v různých kontextech.”³

Podobně směrnice Evropského parlamentu 2007/65/ES říká v článku 37 následující:

„Mediální gramotnost se týká dovedností, znalostí a porozumění, které spotřebitelům umožňují efektivní a bezpečné využívání médií. Mediálně gramotní lidé by měli být schopni provádět informovanou volbu, chápat povahu obsahu a služeb a být schopni využívat celé širší příležitosti, které nabízejí nové komunikační technologie. Měli by být schopni lépe chránit sebe a své rodiny před škodlivým nebo urážlivým obsahem. Proto je třeba rozvoj mediální gramotnosti ve všech oblastech společnosti podporovat i pečlivě sledovat její pokrok.”⁴

2.1.3 Zakotvení mediální výchovy v Rámcovém vzdělávacím programu

V českém pedagogickém prostředí se pojem kurikulum začíná používat od roku 1989 a podle Skalkové se jím rozumí „většinou celek cvičebního plánu a sled předmětů, specifické obsahy látky, souhrn zkušeností, které získávají žáci, vyučovací metody, prostředky a pomůcky, které odpovídají daným obsahům, adekvátní příprava učitelů.” (Sochorová 2016, s.9)

Definice kurikula je velké množství, vymezení tohoto pojmu se věnovala rovněž mezinárodní organizace UNESCO, která ho charakterizuje jako vzdělávací projekt, který má za úkol určovat „záměry, cíle a konkrétní úkoly vzdělávacího působení,” a metody, jimiž má být těchto cílů dosaženo. V neposlední řadě určuje také způsoby a nástroje, které jsou požadované ke zhodnocení úspěšnosti vzdělávacího působení. (Kalhous Obst 2009, s.132)

³ *Mediální gramotnost v digitálním prostředí Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 2008 o mediální gramotnosti v digitálním prostředí (2008/2129(INI))*. [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/aa25676b-a98c-4f30-b813-698fa076d035>

⁴ *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/65/ES ze dne 11. prosince 2007, kterou se mění směrnice Rady 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání (Text s významem pro EHP)*. [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32007L0065>

Souhrnně lze říci, že kurikulum je jedním z nejpodstatnějších prvků pro organizaci školního vzdělávání. Na území České republiky se v současné době řídíme dvěma základními kurikulárními dokumenty, které vymezují obsah mediální výchovy v jednotlivých úrovních českého vzdělávacího systému. Jsou to takzvané rámcové vzdělávací programy (dále RVP). Ty fungují na dvou úrovních - státní a školské a podle novely školského zákona z roku 2004, jsou právě ony dokumentem, jenž určuje kompetence, kterých mají žáci dosáhnout. „Inspirací pro tvorbu Rámcového vzdělávacího programu byly zkušenosti z kurikulárních dokumentů jiných zemí Evropské unie (především Německa, Velké Británie a skandinávských zemí). (Hronová, s.41)

„RVP určuje širší meze pro přípravu Školního vzdělávacího programu”, který si na základě rámcových vzdělávacích programů školy následně vytváří samy. Ředitel školy je zodpovědnou osobou, který po schválení školské rady zodpovídá za podobu školního vzdělávacího programu a může být kontrolován Českou školní inspekcí. (Hronová 2008, s.43) Školy se tak stávají samostatným subjektem, který si při dodržení RVP dále samostatně definují obsah výuky.

Prvním kurikulárním dokumentem, který musí školy dodržet, je Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP Z), kde se mediální výchovou zabývá podkapitola 6.6 v rámci průřezových témat. Ta jsou definována jako okruhy zabývající se aktuálními problémy současného světa a jsou „důležitým formativním prvkem základního vzdělávání”.⁵ V průřezových tématech se odráží vývoj společnosti a zároveň zachycují aktuálně důležité a diskutované oblasti. (Hronová 2008, s.45)

Mediální výchovu pro potřeby rámcového vzdělávacího programu formulovalo Centrum pro mediální studia CEMES na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, autorem byl jmenovitě Doc. PhDr. Jan Jiráček. Ph.D. (Hronová 2008, s.47)

Cílem mediální výchovy by podle RVP Z mělo být „vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti.” „Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat

⁵ TICHÁ, Jiřina. *Informace k hodnocení průřezových témat ve školních vzdělávacích programech pro základní vzdělávání. Dokument MŠMT č.j. 1469/2008-22.* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/informace-k-hodnoceni-prurezovych-temat-ve-skolnich-vzdelavacich-programech-pro-zakladni-vzdelavani?lang=1>

s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.” (RVP Z, s. 111)

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání dále klade důraz na schopnost vytvořit si kritický odstup od mediovaných obsahů a být schopen vlastní interpretace či kritického hodnocení. V plánu průřezového tématu nalezneme několik bodů popisující přínos mediální výchovy, která však nejsou nikterak detailněji popsána a jsou tak jen jakýmsi obecným vodítkem pro tvorbu vlastního vzdělávacího plánu.

Konkrétnější nástin toho, jak by výchova k mediální gramotnosti měla vypadat, nalezneme v tématických okruzích, které se v případě základního vzdělávání dále dělí na receptivních činností a produktivních činností. Okruh receptivních činností se věnuje oblastem, kdy se žák učí zejména kriticky číst a vnímat obsahy mediálních sdělení, zatímco při samostatné interpretaci mediálních obsahů ze strany žáků se dostáváme směrem k produktivním činnostem, kde RVP zařazuje tvoření mediálních sdělení a mimo jiné také práci v realizačním týmu (např. redakci školních časopisů). Toto rozdělení v podstatě zrcadlí dvojrozměrnou povahu mediální výchovy, kterou definuje vícero teoretických přístupů. Povětšinou se setkáváme právě s teoretickým rozměrem mediální výchovy na jedné straně, a praktickým (dovednostním) na straně druhé. (Hronová 2008, s.25)

Rámcový vzdělávací program disponuje učebním plánem, který definuje, jakým předmětům a s jakou časovou dotací daný učitel hospodaří. Celková povinná časová dotace je určena pro všechny předměty kromě průřezových témat, u kterých je učitel povinen je zařadit a realizovat v průběhu vzdělávání dle vlastního uvážení. V praxi si tedy každá základní škola v souladu s RVP vytvoří učební plán, při jehož tvorbě respektují jeho vymezení a zásady.

O něco podrobněji se zabývá mediální výchovou druhý kurikulární dokument, jímž je Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (dále RVP G). Mediální výchova je zde opět průřezovým tématem, který se svou charakteristikou v mnohém neliší od jejího ekvivalentu v RVP Z.

Program pro gymnázia dále navrhuje, do kterých předmětů lze výuku mediální výchovy zahrnout. Jedná se podle něj o předměty, které mají „humanitní, sociálněvědní nebo psychologickou povahu” - tedy především o český jazyk a literaturu, dějepis a předměty věnující se občanským a společenskovědním základům.

Tématické rozdělení mediální výchovy je v případě gymnaziálního RVP podrobnější než tomu bylo v případě plánu pro základní vzdělávání. RVP G dělí tematické okruhy Mediální výchovy na složku vědomostní a dovednostní, kdy témata jsou: Média a mediální produkce, Mediální produkty a jejich významy, Uživatelé, Účinky mediální produkce a vliv médií a Role médií v moderních dějinách.

Ani pro gymnázia neexistuje přesně vymezená časová dotace pro výuku předmětů a každá škola si tak samostatně určuje „hloubku, rozsah a formu realizace“. (RVP G, s. 84) Podle RVP G lze samozřejmě realizovat výuku průřezových témat tak, že jim věnujeme samostatný předmět, to se ale v praxi příliš často neděje a většina škol dává přednost přístupu, ve kterém zařadí mediální výchovu do jednoho z již existujících předmětů, nebo ji vyučuje blokově. Ani v RVP G nenalezneme u průřezových témat pevně definované výstupy toho, co by měl žák ovládat a zvládat. Tématické oblasti jsou tak jakousi nabídkou či návodem, podle kterého se kantor může řídit, při realizaci výuky má však relativně volnou ruku a svobodu, což může mít dle názoru autorky i záporný efekt. V případě, že kantor doposud nemá zkušenosti ve výuce mediální výchovy, bude pro něj jen obtížné zvolit co, jak a v jakém rozsahu do výuky zařadit. Této problematice se věnuje praktická část bakalářské práce.

Souhrnně řečeno, rámcové vzdělávací programy zmiňují mediální výchovu jako téma, které je nutno probrat, nespecifikují již však jeho časovou dotaci ani jakým konkrétním způsobem by mělo téma být do výuky zapojeno. Program tedy tvoří pouze jakousi obecnou kostru, která nabízí oporu učitelům co se týče formálního rámce, nikoliv však konkrétních tipů a rad pro realizaci ve vlastní praxi. Závazně definovány nejsou ani požadované výstupy absolventa. Způsob realizace průřezových témat včetně mediální výchovy a stanovení jejich časové dotace tak stoprocentně spadá do kompetencí jednotlivých škol.

Z pohledu učitele tedy rámcové vzdělávací programy poskytují skutečně jen rámec, nikoliv nástin konkrétní realizace výuky předmětu. Slouží pro komplexní definování tematických celků, nikoliv jako pomocný prvek pro samotné pedagogy, kteří předmět vyučují.

Tento fakt však nelze napadat ani kritizovat, jelikož je nutno brát v potaz, že sám rámcový vzdělávací program návodem na výuku jako takovou být nemá a ani není jeho cílem, aby byl dostačujícím zdrojem pro získání hlubších poznatků o způsobech výuky mediální výchovy. Pokud takový „návod na mediální výchovu“ má existovat, je dle názoru

autorky v kompetenci školy si jej samostatně vytvořit. Pokud však škola v tvorbě materiálů pro výuku nápomocná není, je otázkou, kde může učitel čerpat konkrétní informace týkající se metodologie a konkrétních postupů pro výuku tohoto předmětu. Tato myšlenka nás logicky přivádí do následující kapitoly, která popisuje možnosti výuky mediální výchovy na pedagogické fakultě, která studenty k profesi učitele připravuje.

2.2 Příprava budoucích učitelů mediální výchovy

Rámcové vzdělávací programy jsou důležité, neméně podstatná je však otázka připravenosti pedagogů samotných. Vzhledem k tomu, že se jedná o relativně nové téma, je přístup k mediální výchově často diametrálně odlišný. Někteří pedagogové s v tématu s přehledem orientují a pojí se s jejich každodenními zájmy, pro jiné je naopak neznámou a je pro ně obtížné předmět nenásilně do výuky implementovat. Zejména pro druhou kategorii je o to podstatnější výuka v rámci vysokoškolského studia, které by jim mělo poskytnout oporu a potřebné vědomosti do jejich budoucí praxe.

2.2.1 Výuka v rámci Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy

Na reformy ve školství týkající se Rámcových vzdělávacích programů pochopitelně reagovaly pedagogické fakulty, které do svých studijních plánů začaly mediální výchovu postupně zařazovat. Konkrétně na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy spadá historie výuky mediální výchovy do roku 2008, kdy předmět poprvé figuruje v takzvané Karolince, která je souhrnem studijních plánů Univerzity Karlovy. Jednalo se o předmět, který byl vyučován v rámci katedry pedagogiky.⁶

V současné době je výuka předmětu na pedagogické fakultě v kompetenci dvou kateder, a to katedry českého jazyka, a katedry pedagogiky. V souvislosti s pedagogikou nalezneme mediální výchovu v rámci společné pedagogicko-psychologické přípravy pro obory učitelství a speciální pedagogika. Mediální výchova v tomto studijním plánu figuruje jako povinně volitelný předmět mezi předměty kategorie *Sociální aspekty vzdělávání* pod názvem *Využití médií ve vzdělávání*. Předmět si podle anotace ve studijním informačním systému klade za cíl seznámit studenty se základy fungování médií, základními principy mediální komunikace a v neposlední řadě také s kritickým rozbořením obsahů. *Využití médií ve vzdělávání* nalezneme ve studijních plánech již od roku 2010, v současné době však

⁶ *PedF Karolinka – Studijní plány 2017/2018*. [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: <http://studium.pedf.cuni.cz/karolinka/2017/plany.html>

není evidován jako předmět, který by byl vyučován.⁷

Dalším vyučovaným předmětem na katedře pedagogiky je *Mediální výchova* přednášená panem docentem Ivo Syřištěm, v jehož anotaci je uvedeno, že „cílem předmětu je seznámení s fungováním a využitím médií a multimédií v současném vzdělávacím procesu na základě aktuálních technických, filosofických a psychosociálních aspektů a současně poznávání principů na kterých mediální a masmediální komunikace funguje, včetně kritické reflexe a analýzy mediálních produktů.“⁸ Tento předmět si mohou zapsat studenti navazujícího magisterského studia. Údaje o jednotlivých semestrech výuky nebo statistiky počtu absolvujících studentů nejsou v systému dostupné.

Při dalším hledání v rámci Karolinky je možné *Mediální výchovu* opět nalézt mezi povinně volitelnými předměty v pedagogickém modulu univerzitního základu a pedagogicko-psychologické přípravy pro obory učitelství. Zde nalezneme *Mediální výchovu* i v novém studijním plánu, kteří vstoupili do 1.ročníku v roce 2017/2018 nebo později. Možná právě z důvodu toho, že se jedná o nový studijní plán, není možné v SISu dohledat bližší informace, které se výuky týkají, i přesto, že je předmět evidován jako vyučovaný.

Mezi předměty, které by se rovněž mohly věnovat problematice didaktiky mediální výchovy bychom teoreticky mohli zařadit i předměty univerzitního základu, které patří do takzvaného technologického modulu. Do něj se řadí volitelné předměty *Počítač ve vzdělávání*, *Vzdělávací technologie v práci učitele*, *Využití mobilních dotykových technologií ve výuce* a *Využití interaktivních technologií ve výuce*. Ve většině těchto předmětů však jejich sylaby hovoří o ryze technickém zaměření předmětů, nikoliv o dávání jejich obsahů do širších souvislostí.

Další předmět, který by se teoreticky mohl mediální výchově věnovat je *Mediální angličtina*, jíž si mohou zvolit jako volitelný předmět studenti navazujícího magisterského studia, kteří se specializují v anglickém jazyce. I tento předmět se však věnuje spíše anglické slovní zásobě či typům mediálních sdělení, než kritickému hodnocení a interpretaci obsahů samotných. Posluchači vysokých škol si pochopitelně mohou vybrat i předměty z nabídky jiných fakult Univerzity Karlovy. V tomto případě se tedy nabízí, aby studenti pedagogiky využili nabídky předmětů Katedry mediálních studií FSV UK a

⁷ *Studijní Informační Systém Univerzity Karlovy*. [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/studium/>

⁸ viz výše

rozšířili si své obzory právě tam. Leckoho by však mohla odradit obava, že studenti fakulty sociálních věd již budou v problematice zběhlí a pokročilí a mimofakulní studenti jim tak nebudou stačit. Tuto obavu považuje autorka za oprávněnou, protože je samozřejmé, že na půdě své vlastní fakulty a obklopen studenty a pedagogy, které většinou student osobně zná, se bude cítit lépe a sebevědoměji, než v cizím prostředí. Dalším důvodem pro setrvání na své domovské fakultě může být i větší komfort a vyhnutí se tak například dojíždění do jiných budov univerzity. Zapsání si předmětů na jiné fakultě je tedy nepochybně možností jak se dále vzdělávat, z výše zmíněných důvodů však autorka nepředpokládá, že by se tato skutečnost děla v masovém měřítku.

Obecně lze tedy říci, že předměty sice jsou v nabídce, pro jednotlivé specializace však v rámci povinně a povinně volitelných předmětů nabízeny nejsou. Pokud tedy student cíleně tento předmět nehledá, je málo pravděpodobné, že dojde k jeho zapsání a následnému plnění, jelikož mu Studijní informační systém v hlavním režimu zápisu předmětů ani tyto předměty nenabídne. Sama autorka musela pro účely této práce pročitat jednotlivé studijní plány, nebo hledat v SISu podle klíčových slov, jinak by jí předměty pro zápis nabídnuty nebyly. Vzhledem k této skutečnosti je cílem práce zjistit, do jaké míry jsou studenti z Pedagogické fakulty s mediální výchovou obeznámeni a zda vůbec vědí o možnostech výuky tohoto předmětu na výše uvedené fakultě.

V této souvislosti následně pracuje autorka s dvěma hypotézami, které se za pomoci dotazníkového šetření v praktické části práce snaží potvrdit či vyvrátit. První z nich říká, že *Studenti nebudou ve většině případů vědět o možnostech výuky mediální výchovy na PedF UK ani o nabídce zdejších kurzů*. Druhá hypotéza tvrdí, že *Studenti by měli zájem o rozšíření nabídky předmětů souvisejících s mediální výchovou, potažmo by měli zájem o jejich zapsání*. Základem pro tyto hypotézy je autorčino přesvědčení, že na Pedagogické fakultě není věnován předmětům asociovaným s mediální výchovou dostatečný prostor a nejsou dostatečně akcentovány v množství předmětů, které jsou na fakultě vyučovány. Jedná se tedy o subjektivně zabarvené tvrzení, které však může stát na reálném základu. To se autorka snaží zjistit v praktické části práce.

2.2.2 Možnosti výuky mediální výchovy mimo Pedagogickou fakultu

Pro zájemce z řad pedagogů, ať již vystudovaných nebo stále studujících, existuje i stále se rozšiřující nabídka kurzů mimo půdu Univerzity Karlovy. „První kurz, který pro učitele připravil Národní ústav odborného vzdělávání v Praze (dále NÚOV), se nazýval *Mediální výchova v odborném školství*.” (Hronová 2008, s.50) Kurz vznikl v návaznosti na změny v osnově předmětu Občanská výchova, kam nově spadalo i téma mediální výchovy a probíhal od prosince 2002 do února 2003. (Hronová 2008, s.50)

Doplnění vzdělání v oblasti mediální výchovy nabízí i řada nevládních organizací. Mezi nejvýraznější projekty vytvořené nestátními organizacemi patří například: EduArt, Média tvořivě, Rozumět médiím, Mediální výchova a projekt Varianty. Ty se různými formami snaží o zvyšování připravenosti pedagogů a poskytování jim tolik potřebného vhledu do fungování a práce médií. (Hronová, s.52-54)

Praktická část bakalářské práce si klade za cíl zmapovat povědomí studentů o mediální výchově a její výuce v praxi mezi současnými studenty na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Prostřednictvím dotazníkového šetření bylo dotázáno dvacet budoucích učitelů; studentů Pedagogické fakulty, na otázky související s jejich mírou připravenosti na výuku mediální výchovy. Praktická část práce se snaží popsat současný stav připravenosti studentů pedagogiky na výuku mediální výchovy a zjistit jejich názory a znalosti týkající se médií.

2.2.3 Materiály podporující výuku mediální výchovy

Rámcové vzdělávací programy sice definují povinný obsah mediální výchovy, přesné metodické postupy pro výuku v nich však nenajdeme a co se tedy týče materiálů, které mohou pedagogové využít, je nutné hledat dál. Prvním krokem pro pedagogy může být metodický portál rvp.cz, který slouží jako podpora a doplněk pro rámcové vzdělávací programy. (Mrázková 2015, s.12)

Na portálu si mohou pedagogové rovněž samostatně dohledat takzvané doporučené očekávané výstupy, tedy dokumenty, které pojednávají o tom, čeho mají pedagogové při výuce mediální výchovy dosáhnout - respektive, co mají žáky vlastně naučit.

Dále existuje řada příruček, o které se mohou pedagogové ve své praxi opřít a čerpat z nich inspiraci pro konkrétní vyučovací hodiny. Jednou z nich je kniha *Základy*

mediální výchovy, která je navázáním na metodickou příručku *Rozumět médiím*. Obě tyto publikace se opírají o znění rámcových vzdělávacích programů. (Mrázková 2015, s.12)

Kromě tištěných publikací mohou učitelé hledat materiály především na internetových portálech, které se zaměřují na média či mediální výchovu. Mezi takové stránky můžeme řadit například web mediaguru.cz, kde se často objevují aktuality ze světa médií, nebo web markething.cz, na který přispívají studenti, absolventi a přednášející na oboru Marketingová komunikace a public relations na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy.⁹ Tam jsou často sdíleny reklamy či neotřelé způsoby propagace produktů, které lze hravou formou použít pro výuku. Pokud hledáme mezi stránkami, které jsou určeny přímo pedagogům a jejich studentům, jednou z nich je portál Mediaset.cz, který vznikl jako součást projektu *Mediální výchova na gymnáziích*. Nalezneme na něm jak teoretické podklady, tak i materiály pro praktické využití ve výuce. (Mrázková 2015, s.12)

Využitelným zdrojem může být i webová stránka, která je provozována Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy, a to medialnigramotnost.cz.

Vzhledem k tomu, že se však média neustále mění, nestačí se spoléhat výhradně na cizí materiály a do jisté míry je neustále nezbytná i míra vlastní invence a kreativita daného pedagoga.

⁹ *MARKETHING.CZ. O nás.* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://markething.cz/o-nas>

3 Praktická část

3.1 Dotazníkové šetření realizované na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy

V následující kapitole je věnována pozornost smíšené metodě výzkumu, jejíž výsledkem bylo dotazníkové šetření pro studenty Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Vzhledem k výzkumu probíhajícímu výhradně na této instituci, nelze výsledky generalizovat na situaci na vysoké školy s pedagogickým zaměřením obecně. Jedná se tedy o spíše inspirativní sondu, která ilustruje současný stav. Obsah dotazníků tvořila autorka sama na základě její osobní zkušenosti se studiem na Pedagogické fakultě.

3.1.1 Popis zvolené metody výzkumu

Autorka práce vybrala jako způsob provedení praktické části dotazník. „Dotazník je zřejmě nejúčinnějším a nejfrekventovanějším způsobem zjištění odpovědí na předem stanovené, již konkrétní otázky.” (Moravcová 2011, s.13)

Respondenti byli dotazováni skrze formulář vytvořený na platformě Google. Ten umožňuje vytvoření jakéhokoliv dotazníku a jeho následné sdílení, které bylo v tomto případě provedeno na facebookové skupině *Studenti PedF UK*, která sdružuje studenty fakulty a kde mohli zájemci z řad studentů nalézt odkaz na dotazník a případně jej vyplnit. Dotazník byl na stránce zpřístupněn po dobu dvou dní, poté byl smazán, aby nemohl být jeho obsah dále šířen bez vědomí autorky.

Co se týče metody, byly zde kombinovány přístupy jak kvantitativního, tak kvalitativního typu výzkumu a jedná se tedy o smíšený výzkum. „Účelem kvantitativního výzkumu je získat měřitelné číselné údaje.” (Kozel 2006, s.119) Část otázek, které byly uzavřené a nechávaly respondenty vybírat z předem nabízených možností, nám právě tyto údaje poskytuje. Jedná se například o údaje, kolik žen a kolik mužů se dotazníku zúčastnilo, nebo v jakém byli věku. Vybrané otázky jsou pak zpracovány buď prostřednictvím tabulky, nebo výsečových diagramů. Otázky, které nabízely respondentům vlastní realizaci odpovědi se spíše blíží kvalitativnímu typu výzkumu, který se více zaměřuje na slovní obsah individuálních výpovědí. Na otevřené otázky mohli respondenti odpovídat vlastními slovy, naopak na uzavřené museli využít z možností předem formulovaných odpovědí.

Nechybělo také několik otázek, kterým se někdy říká polouzavřené. Ty zpravidla obsahují volnou variantu navíc, která byla v dotazníku zohledněna možností „Jiné“, ve které se může respondent vyjádřit vlastními slovy. Vzhledem k této kombinaci typů otázek můžeme hovořit o takzvaném polostrukturovaném dotazníku, který využíváme, pokud chceme „aby měl respondent možnost se volněji vyjádřit.“ (Moravcová 2011, s.17)

Cílem dotazníku bylo potvrdit či vyvrátit dvě hypotézy, které si autorka definovala již v úvodu práce. „Hypotézy jsou vyslovením předpokladů o povaze zjišťovaných vztahů.“ (Kozel 2006, s.74) Tento předpoklad, který je založen buď na základě obecné či vlastní zkušenosti, se posléze snažíme na základě odpovědí na dotazník potvrdit či vyvrátit.

Znění hypotéz bylo následující:

Hypotéza č.1 = *Studenti nebudou ve většině případů vědět o možnostech výuky mediální výchovy na PedF UK ani o nabídce zdejších kurzů.*

Hypotéza č.2 = *Studenti by měli zájem o rozšíření nabídky předmětů souvisejících s mediální výchovou, potažmo by měli zájem o jejich zapsání.*

3.1.2 Obsah a interpretace výsledků dotazníkového šetření

Pomocí dotazníku jsem zjišťovala vztah budoucích pedagogů k mediální výchově, jejich obeznámenost s tímto tématem a také jejich připravenost na budoucí výuku. Celkovou podobu dotazníku přikládám v příloze č.1.

Dotazník je uveden otázkou, zda jsou respondenti v současné době studenty Pedagogické fakulty. Pokud na tomto místě odpověděl respondent, že studentem není, nebylo mu umožněno v dotazníku dále pokračovat a byli tak vyselektováni pouze ti, kteří se v současné době snaží titul na fakultě získat a stát se tak pedagogy.

Následovaly otázky týkající se samotného studia, které mají blíže charakterizovat studenty. Úkolem dotazovaných tedy bylo napsat, v jakém úseku studia se právě nachází a do jejich odpovědi bylo nutné zahrnout jak ročník, tak informaci, zda se jedná o bakalářské, magisterské či doktorské studium. Tato otázka je podstatná zejména z toho důvodu, že u studentů vyšších ročníků lze předpokládat vyšší míru absolvované praxe a tedy i případně vícero zkušeností s mediální výchovou. Dotazník vyplnilo jedenáct studentů bakalářského studia, tři studenti navazujícího magisterského a dva studenti magisterského studia. Čtyři zbývající respondenti neodpověděli dle zadání (neúplná odpověď) a jejich odpovědi tak nemohou být započítány, přesto jsou však zahrnuti do informativní tabulky níže.

Respondent č.	Typ studia	Ročník studia
1	bakalářské	1.
2	bakalářské	1.
3	bakalářské	1.
4	bakalářské	2.
5	bakalářské	2.
6	bakalářské	2.
7	bakalářské	2.
8	bakalářské	2.
9	navazující magisterské	2.
10	bakalářské	2.
11	- neuvedeno -	3.
12	- neuvedeno -	3.
13	- neuvedeno -	3.
14	bakalářské	3.
15	- neuvedeno -	4.
16	magisterské	4.
17	bakalářské	4.
18	magisterské	5.
19	navazující magisterské	2.
20	navazující magisterské	1.

Tabulka - Úroveň studia respondentů

Zdroj: vlastní

Po této otázce následovaly dvě otázky analytického charakteru, které jsou v některých zdrojích také uváděny pod pojmem segmentační.¹⁰

První z nich, týkající se pohlaví respondentů, byla pouze informativního charakteru a nebyla pro dotazník nikterak zásadní. Potvrdila však obecně známou skutečnost, že studenty pedagogické fakulty se stávají především ženy. Z dvaceti osob vyplňujících dotazník se jednalo o 13 žen a 6 mužů. Jedna osoba zvolila odpověď *Preferuji neodpovídat*.

Druhá z analytických otázek se týkala věku, kdy většina dotazovaných (85%) spadala do kategorie 18-25 let, tři respondenti byli starší a označili kategorii *Více než 25 let*. Otázka zjišťující věk je dle autorky podstatná vzhledem k tomu, že mladí pedagogové jsou velmi pravděpodobně v každodenním kontaktu s novými médii podobně jako jejich žáci. Naopak žáci starších pedagogů mohou být výrazně zkušenější a mezi těmito skupinami se mohou tvořit výrazné rozdíly. (Hronová 2008, s.35) Dotazovaní měli rovněž uvést délku své dosavadní pedagogické praxe, pokud již nějakou mají, jelikož ta by mohla mít vliv na jejich vnímání mediální výchovy. Téměř polovina dotazovaných (45%) uvádí, že doposud nemají žádnou nebo téměř žádnou praxi. Nejdélší praxi, kterou respondent uvádí, jsou čtyři roky.

Další část dotazníkového šetření kombinuje jak uzavřené, tak otevřené otázky týkající se mediální výchovy. První otázka (v dotazníku se jednalo o otázku číslo 7) měla následující znění: *Jste obeznámeni s Rámcovým vzdělávacím programem a mediální výchovou, která je v něm zařazena jako povinné průřezové téma vzdělávání ?* a odpovědělo na ni všech dvacet respondentů. 55% z nich uvádí, že o mediální výchově jako součásti Rámcového vzdělávacího programu doposud neslyšeli. Dalších 35% sice o mediální výchově povědomí má, nikdy ji však nevyučovali a pouhých 10% dotazovaných již má praxi s výukou mediální výchovy. Vzhledem k tomu, že se jedná ve 100% o studenty, kteří ještě neabsolvovali, bylo jen málo pravděpodobné, že by jejich zkušenosti s mediální výchovou byli hlubší.

Autorka očekávala, že část dotazovaných nebude blíže seznámena s mediální výchovou a proto po otázce číslo 7 zařadila krátký odstavec, který ji stručně definuje. Znění odstavce bylo následující: „Cílem mediální výchovy je podle Ferákové učinit

¹⁰ LITSCHMANNOVÁ, Martina. Máme dotazníky. A co dál? [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: http://home1.vsb.cz/~lit40/SKOMAM_09.PDF

člověka mediálně gramotným. Mediální gramotnost podle RVP zahrnuje „jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace.“ (RVP Z, s.111)

Na výše citovaný text poté navazovala otázka číslo 8, ve které byli respondenti tázáni, co by podle nich měl mediálně gramotný žák být schopen ovládat. Odpovědi byly rozmanité a jejich celé znění nalezneme v příloze, přesto se pár odpovědí opakovalo. Mezi schopnostmi, které respondenti zmiňovali vícekrát se řadila zejména schopnost rozpoznat takzvané fake news, dále vyhledávání a získávání informací v médiích (zejména na internetu) a také schopnost kritického hodnocení či nahlížení na publikované mediální obsahy. Několik respondentů zmiňuje také schopnost ověřit si daný zdroj či informace, které na něm nalézáme. Velmi kladně lze u této otázky hodnotit fakt, že se všichni dotazovaní snažili přijít s relevantními odpověďmi a dařilo se jim to. Přestože tedy tvrdili, že o mediální výchově doposud neslyšeli, po nápovědě ve formě definice z RVP byli schopni odvodit, o co se jedná.

Devátá otázka byla opět uzavřena a vyžadovala tedy pouze jednu odpověď. Celé znění otázky bylo: *Víte o možnostech výuky mediální výchovy na Pedagogické fakultě UK? (Jedná se o předměty z katedry pedagogiky a katedry českého jazyka.)* Na tuto otázku odpovědělo kladně 45% dotazovaných, z nichž pouhých 15% nějaký z předmětů absolvovalo. Co je však důležité u této otázky, je její vztah k předem vyřčeným hypotézám, kdy jednu z nich sice ne přesvědčivě, ale vyvrací. Znění první z hypotéz totiž bylo, že *Studenti nebudou ve většině případů vědět o možnostech výuky mediální výchovy na PedF UK ani o nabídce zdejších kurzů.* Hypotéza byla vyvrácena, jelikož se nejednalo o většinu případů, ale přesně o polovinu z nich, kdy respondenti označili odpověď *Ne, o předmětech souvisejících s mediální výchovou jsem doposud neslyšel/a.* Celkově to však spíše negativně reflektuje fakt, že polovina dotazovaných neměla ponětí o výuce předmětu, jež budou později jako průřezové téma povinni vyučovat.

Respondenti odpovídající kladně na otázku týkající se absolvování předmětu dále odpovídali na související otázku, a to, zda pro ně plnění předmětu tohoto zaměření bylo přínosem pro vlastní pedagogickou praxi. Odpovědi se výrazně lišily - pro někoho byla výuka přínosná, pro někoho naopak nikoliv. Vzhledem k nízkému počtu odpovědí a nedostatek bližších údajů (rok plnění předmětu, vyučující apod.) lze jen stěží generalizovat

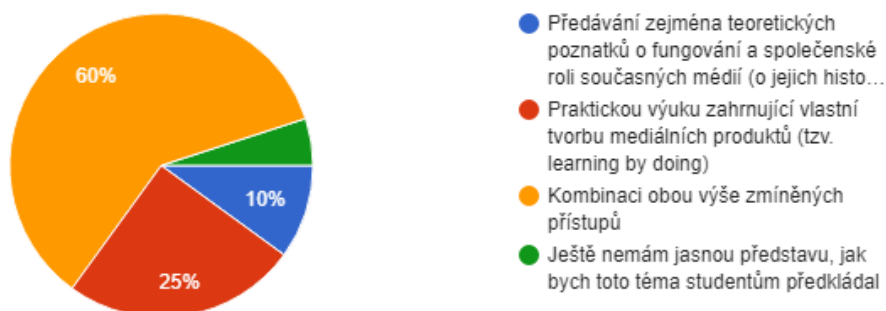
a na základě těchto výpovědí hodnotit kvalitu výuky konkrétních předmětů na Pedagogické fakultě.

Otázka číslo 11 se týkala dalších možností vzdělávání se v oblasti mediální výchovy a její znění bylo: *Absolvoval/a jste jiný kurz mediální výchovy než v rámci studia na PedF UK ?* na tuto otázku odpovědělo kladně 20% respondentů (čtyři osoby). Ti byli v další otázce požádáni o vyjmenování těchto kurzů. Dva dotazovaní zde zmiňují výuku realizovanou v rámci středoškolského vzdělání (mediální výchova v rámci středoškolského předmětu *Základy společenských věd* a v rámci předmětu *Humanitní studia* na pedagogickém lyceu na SOŠPaG Evropská), další dva zmiňují program *Jeden svět na školách*. Jeden z respondentů dokonce vyjmenoval konkrétní konference v rámci tohoto programu a to: *Jak využít dokumentární film ve výuce?*, *Mediální vzdělávání a české školství*, *Mediální obraz rozvojových témat*, a dvě další konference zabývající se problematikou fake news.

Další otázky již směřovaly ke konkrétní realizaci výuky. Respondenti se měli zamyslet nad tím, jakým způsobem by mediální výchovu vyučovali a pro většinu z nich se tedy jednalo o hypotetické otázky, jelikož mediální výchovu doposud nevyučovali. První z těchto otázek (otázka číslo 13) se snažila zjistit, jaký směr výuky by studenti upřednostňovali. Odpovědi můžete nalézt na grafu, který se nachází níže:

13. Při realizaci mediální výchovy ve své vlastní pedagogické praxi bych preferoval/a:

20 odpovědí

Zdroj: vlastní

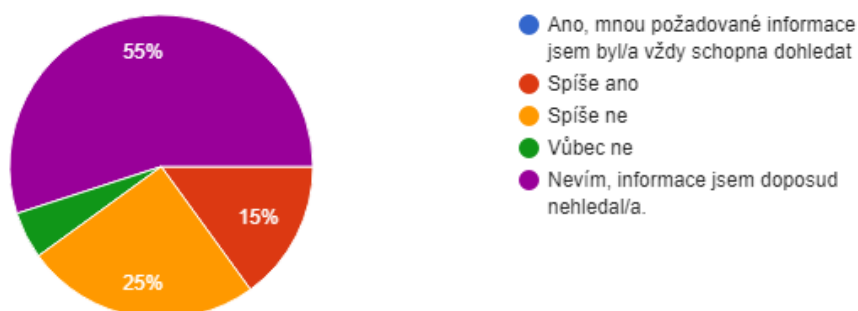
Z odpovědí vyplývá, že většina dotazovaných by ráda kombinovala jak teoretickou, tak dovednostní část výuky. Tímto způsobem dělí činnosti i Rámcový vzdělávací program a respondenti tedy odpovídali (ač mnozí nevědomky), v souladu s ním.

Další otázka obsahovala výčet materiálů, ze kterých lze čerpat pro výuku. Patřily mezi ně materiály poskytované školou, materiály sdílené mezi pedagogy již vyučujícími předmět, metodické příručky, odbornou literaturu, internet a vlastní materiál. Otázka obsahovala také prostor pro dodání vlastní možnosti odpovědi, kde jeden respondent uvedl, že by pro výuku mediální výchovy čerpal podklady přímo z médií. Kromě toho se ale na předních příčkách umístila odborná literatura (označilo ji 75% dotazovaných), materiály sdílené pedagogy (60%) a dále vlastní materiály nebo naopak materiály poskytované školou, na které bude student působit (obojí 50%). V této otázce bylo možné zaškrtnout vícero odpovědí, a respondenti kombinovali průměrně tři výše jmenovaná hesla v rámci výčtu jejich odpovědí.

V Otázce číslo 15 autorku zajímalo, zda si studenti myslí, že je materiálů pro výuku mediální výchovy k dispozici dostatek. Odpovědi opět nalezneme v níže zobrazeném kruhovém diagramu.

15. Je takových materiálů dle Vašich dosavadních zkušeností dostatek ?

20 odpovědí

Zdroj: vlastní

Většina dotazovaných zvolila odpověď *Nevím, informace jsem doposud nehledal/a.*

Otázka číslo 16 se zaměřovala na velmi subjektivní a individuální oblast, a to, jak se studenti ve vztahu k mediální výchově cítí. Tedy, zda se považují za dostatečně kompetentní pro její výuku, či pociťují dostatek znalostí a sebevědomí v této oblasti. Pozitivní odpověď *Rozhodně ano* v tomto případě ne zvolil žádný z dotazovaných, celkem 30% dotazovaných se však vyjádřilo kladně a odpovědělo možností *Spíše ano*. Jeden z respondentů k této odpovědi přidal i dovětek, že tuto skutečnost přisuzuje spíše tomu, že se vlivu médií sám hlouběji věnuje, a to i ve své bakalářské a diplomové práci. Pochopitelně je tak rozsah jeho znalostí širší než u průměrného studenta, který se této tématice v jiných předmětech neměl možnost přiblížit.

V další otázce (číslo 17) byl zjišťován obecný zájem o předměty související s mediální výchovou. 45% dotazovaných uvedlo, že pokud by fakulta nabízela více předmětů zaměřených na mediální výchovu, rozhodně by uvažovali o jejich zapsání. Dalších 25% odpovědělo *Spíše ano*, 20% zvolilo odpověď *Nevím* a pouhých 10% (2 respondenti), by si takový předmět spíše nezapsali. Jelikož je celkem 70% odpovědí kladných, byla tímto potvrzena druhá hypotéza, a to, že *Studenti by měli zájem o rozšíření nabídky předmětů souvisejících s mediální výchovou, potažmo by měli zájem o jejich zapsání*.

V následující otázce se autorka tázala respondentů, zda považují zvyšování mediální gramotnosti mezi dětmi a mládeží v rámci školní docházky za důležité. Většina z nich (80%) odpověděla, že *rozhodně ano*. Zbýlých 20% se rovněž drželo na kladné straně stupnice a veskrze tedy souhlasila s důležitostí zvyšování mediální gramotnosti žáků. Lze tedy předpokládat, že pokud bude tato vnitřní motivace byla doplněna o dostatečný přehled a orientaci v této oblasti,

Otázka číslo 19 zjišťovala, jakým jiným (mimoškolním) způsobem by bylo vhodné mediální gramotnost dětí zvyšovat. V odpovědích byl nejčastěji zmiňován vliv rodičů (celkem 8x) a odpolední kroužky, které by se tematikou mohly/měly zabývat (celkem 7x).

V závěrečné otázce, kde byl respondentům ponechán prostor pro další komentáře a postřehy, byla kromě pochvalného komentáře stranou dotazníku také dvě spíše negativní hodnocení. Jedno z nich se věnovalo údajně nízké úrovni výuky na Pedagogické fakultě jako celku a tudíž zpochybňovala význam zavádění dalších předmětů na fakultě, druhý komentář pak byl o něco specifitější a kritizoval přímo náplň studia oboru základy společenských věd. Respondent byl toho názoru, že by se v rámci studia Základů

společenských věd (na PedF UK) měla mediální výchova vyučovat, protože právě učitelé humanitního zaměření (občanská výchova či základy společenských věd) ji dost často do své výuky zařazují. Respondentovi se nelíbí, že větší prostor na katedře dostává například filosofie, což hodnotí jako „nepřiměřené společenskému vývoji a praktičnosti předmětu ZSV.“

3.1.3 Zhodnocení výsledků dotazníkového šetření

Celkově hodnotí autorka průběh i výsledky dotazníkového šetření velmi kladně, především s ohledem na bezproblémovou spolupráci se všemi dvaceti respondenty a jejich ochotou při vyplňování dotazníkového šetření. Téma dotazníkového šetření nebylo nikterak kontroverzní, a proto neměli dotazovaní problém odpovědět na všechny otázky a přispět tak k hodnotnému výsledku práce. Pozitivně je nutno hodnotit i fakt, že se povedlo vybrat respondenty napříč celým studiem (z různých ročníků a úseků studia), což umožňuje zevrubnější pohled na problematiku zapojování mediální výchovy do výuky na Pedagogické fakultě. Většina dotazovaných se nacházela ve věkové skupině 18-25 let a jednalo se tedy o studenty, kteří po maturitě vědomě zvolili tuto cestu. Autorka předpokládá, že budou zdravě motivováni pro dokončení studia a pozdější pedagogickou praxi a o to negativněji hodnotí fakt, že podle dotazníků je většina z nich jen velmi málo o mediální výchově informována.

Co se týče obsahové stránky dotazníku, autorka si v úvodu bakalářské práce stanovila dvě hypotézy týkající se pohledu studentů na mediální výchovu.

Hypotéza č.1 = *Studenti nebudou ve většině případů vědět o možnostech výuky mediální výchovy na PedF UK ani o nabídce zdejších kurzů.*

Hypotéza č.2 = *Studenti by měli zájem o rozšíření nabídky předmětů souvisejících s mediální výchovou, potažmo by měli zájem o jejich zapsání.*

První z hypotéz byla vyvrácena v otázce číslo 9 dotazníkového šetření, kde polovina respondentů uvedla, že o předmětech souvisejících s mediální výchovou doposud neslyšela. To není v souladu s hypotézou, ve které se autorka domnívala, že studenti nebudou ve většině případů o mediální výchově vůbec vědět. Přestože tedy byla hypotéza vyvrácena, jedná se o výsledek kladný, protože je pozitivní předzvěstí pro další rozvoj mediální výchovy a v podstatě i pozitivní zpětnou vazbou pro Pedagogickou fakultu jako takovou.

Druhá hypotéza byla naopak potvrzena a to prostřednictvím otázky číslo 17, která zjišťovala obecný zájem o předměty související s mediální výchovou. Hypotéza se potvrdila, neboť 45% dotazovaných ve svých odpovědích uvedlo, že pokud by fakulta nabízela více předmětů zaměřených na mediální výchovu, rozhodně by uvažovali o jejich zapsání. Dalších 25% odpovědělo *Spíše ano*, 20% zvolilo odpověď *Nevím* a pouhých 10% (2 respondenti), by si takový předmět spíše nezapsali. Jelikož je celkem 70% odpovědí kladných, byla tímto potvrzena hypotéza, že *Studenti by měli zájem o rozšíření nabídky předmětů souvisejících s mediální výchovou, potažmo by měli zájem o jejich zapsání.*

Z výše uvedených výsledků vyplývá, že studenti, ačkoliv ne vždy vědí co přesně si pod pojmem Mediální výchova představit, zpravidla mají zájem se o problematice dozvědět více či na takový předmět přímo v rámci studia docházet. I přes snahu autorky se bohužel nepodařilo kontaktovat jednoho z garantů těchto předmětů na Pedagogické fakultě a mít tak zpětnou vazbu i ze strany vyučujícího, přesto jsou výsledky výmluvné a rozhodně hovoří pro další rozšiřování výuky mediální výchovy mezi budoucí pedagogy. Bylo by vhodné, aby součástí sylabů PedF UK bylo více předmětů zabývajících se mediální výchovou, nebo alespoň snaha o jejich zařazení mezi povinné či povinně volitelné předměty a tím zvýšení dosahu mediální výchovy mezi studenty. Jako nejjednodušší se jeví možnost využít právě této instituce při vzdělávání budoucích pedagogů, pokud však tato varianta nebude do budoucna realizovatelná, budou učitelé odkázáni na externí kurzy nabízené mimo školu, což považuje autorka za poněkud nešťastné řešení. Domnívá se totiž, že Pedagogická fakulta, jakožto instituce, ze které vyjde pedagogů nejvíce, by měla rozvíjet všechny stránky edukace, které by se mohly studentům v budoucnu v praxi hodit.

4 Závěr

V bakalářské práci bylo záměrem poskytnout vzhled na zkušenosti s mediální výchovou současných studentů Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a zmapovat míru jejich připravenosti na výuku tohoto předmětu v praxi. Tyto informace byly získány na základě dotazníkového šetření o dvaceti otázkách, který se výše uvedených témat dotýkal.

Dle názoru autorky se vytyčený cíl podařilo splnit. Úvodní část definovala cíl práce a stručně nastínila její rozdělení. V teoretické části přechází autorka od obecných základů z mediálního prostředí ke konkrétním příkladům výuky realizované na půdě PedF UK, v praktické části jsou pak studenti PedF UK dotazováni prostřednictvím polostrukturovaného dotazníku. Výsledky tohoto dotazníkového šetření nalezneme ve třetí kapitole.

Díky tomu, že práce přináší odlišný pohled na problematiku mediální výchovy, může do budoucna sloužit jako odrazový můstek pro další výzkum či jako impuls k dalším úpravám studijních plánů na Pedagogické fakultě, které by reagovaly na aktuální společenský vývoj a reflektovaly tím moc, jakou média ve dnešním světě mají. Jedná se především o podnět k tomu, aby součástí sylabů bylo více předmětů zabývajících se mediální výchovou, nebo alespoň snaha o jejich zařazení mezi povinné či povinně volitelné předměty a tím zvýšení dosahu mediální výchovy mezi studenty. Výsledky by tedy měly sloužit především jako zpětná vazba Pedagogické fakultě a zároveň poskytnout informace o spokojenosti studentů s aktuálním způsobem realizace výuky mediální výchovy, případně inspirovat školské instituce podobného zaměření. Práce také může, i když jen omezeně, fungovat jako zpětná vazba konkrétním pedagogům, kteří mediální výchovu na PedF UK již vyučují.

Navzdory spíše kritickému zhodnocení výsledků výzkumu nebylo cílem autorky kritizovat fakultu, jelikož je sama její studentkou a v mnohém považuje studium za přínosné. Právě to je také jedním z důvodů, proč by se ráda hlouběji zapřičinila o rozvoj mediální výchovy v rámci výuky aktivně, nebo alespoň touto formou poukázala na možné nedostatky v doposud fungujícím systému.

Není pochyb o tom, že vliv pouze ze strany fakulty by ani v ideálním případě nemohl být dostačující. Je nutné si uvědomit, že tak jako média zasahují do většiny oblastí lidských činností, takový přesah by měla mít i mediální výchova. Vzdělávání výhradně prostřednictvím povinného školního vzdělávání nelze považovat za jedinou a dostačující

cestu, naopak. Jedině implementací mediální výchovy i do dalších sfér našeho života můžeme dosáhnout dostatečné mediální gramotnosti naší i našich potomků.

5 Summary

The aim of the bachelor thesis was to give insight into the awareness of media education of current students at the Faculty of Education of the Charles University and to map the degree of their readiness to teach this subject, as it is required by the Czech law. The motivation for choosing this topic was personal conviction of the author about the importance of increasing media literacy in school education.

The first part of the thesis is devoted to the theoretical foundations of media education and its history. It also touches upon the problematics of the common frameworks for education which are defined by the Ministry of Education, Youth and Sports. The theoretical part also lists subjects available by the Faculty of Education, which might help future teachers to gain necessary knowledge of how to teach about media.

The second part is devoted to the questionnaire, in which the current students of Education Sciences had to answer a set of twenty questions regarding media education. The questionnaire was using a combination of open and closed questions in order to gain results which would be applicable for further research in this field.

The author had created two hypotheses, which she later attempted to confirm or disprove. Due to the length of the questionnaire, the author added two attachments to her thesis - one with the original form of the questionnaire, and the second document contained the list of answer given by the interviewed. In conclusion, the author summarizes the results of the research and compares it to her expectation. Also, she gives a few recommendations of how the media literacy among teachers may be increased and gradually shifted towards their pupils.

6 Použitá literatura

BÍNA, Daniel. *Výchova k mediální gramotnosti*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, 2005. ISBN 80-7040-844-8.

FERÁKOVÁ, R.: *Mediální výchova v České republice po roce 2000*. Brno: 2007. 95 s. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, katedra mediálních a komunikačních studií. Bakalářská diplomová práce. Vedoucí práce Mgr. Svatava Navrátilová, Ph.D.

HRONOVÁ, Barbora. *Mediální výchova na gymnáziích – cíle a skutečnost*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média . 2.*, přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. Praha: Grada, 2006. Expert (Grada). ISBN 80-247-0966-X.

MRÁZKOVÁ, Eliška. *Mediální výchova pohledem studentů*. Praha, 2015. 53 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Radim Wolák.

MORAVCOVÁ, Jaroslava. *Obsahová analýza závěrečných prací na brněnské muzeologii v letech 1968-2008* [online]. Brno, 2011 [cit. 2018-07-28]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/ymt82/>>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Lucie Jagošová, DiS.

SOCHOROVÁ, Dagmar, 2016. *Mediální výchova: Reflexe učitelů českého jazyka a literatury*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8523-7.

ŠTOSZKOVÁ, Š. *Mediální výuka na českých školách: Postoje vedení škol k rozvoji mediální gramotnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Centrum školského managementu, 2014. 89s. včetně příloh (23s.). Magisterská diplomová práce. Vedoucí práce Mgr. Karel Bárta.

ŠIMKOVÁ, L. *Mediální gramotnost - kompetence pro 21. století: mediální výchova v České republice*. Brno, 2006. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, 2006. 111 s., 40 s. příloh. Magisterská diplomová práce. Vedoucí práce PhDr. Dino Numerato, PhD.

7 Další zdroje

1. *Československá bibliografická databáze* [online]. [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/autor-171-jan-amos-komensky>

2. LITSCHMANNOVÁ, Martina. Máme dotazníky. A co dál? [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: http://homel.vsb.cz/~lit40/SKOMAM_09.PDF

3. *Studijní Informační Systém Univerzity Karlovy*. [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/studium/>

4. *PedF Karolínka – Studijní plány 2017/2018*. [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: <http://studium.pedf.cuni.cz/karolinka/2017/plany.html>

5. *Mediální gramotnost v digitálním prostředí Usnesení Evropského parlamentu ze dne 16. prosince 2008 o mediální gramotnosti v digitálním prostředí (2008/2129(INI))*. [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/aa25676b-a98c-4f30-b813-698fa076d035>

6. *REVUE PRO MÉDIA. Heslář - Mediální gramotnost*. [online]. [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/medialni_gramotnost.htm

7. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/65/ES ze dne 11. prosince 2007, kterou se mění směrnice Rady 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání (Text s významem pro EHP).* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32007L0065>
8. TICHÁ, Jiřina. *Informace k hodnocení průřezových témat ve školních vzdělávacích programech pro základní vzdělávání. Dokument MŠMT č.j. 1469/2008-22.* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/informace-k-hodnoceni-prurezovych-temat-ve-skolnich-vzdelavacich-programech-pro-zakladni-vzdelavani?lang=1>
9. *Národní ústav pro vzdělávání. RVP pro základní vzdělávání.* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>
10. *Národní ústav pro vzdělávání. RVP pro gymnázia.* [online]. [cit. 2018-07-29]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-gymnazia>

8 Teze bakalářské práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Karolína Janková	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2014	
E-mail diplomantky/diplomanta: karolinajankova@gmail.com	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/kombinovaná forma	
Předpokládaný název práce v češtině: Mediální výchova pohledem budoucích učitelů	
Předpokládaný název práce v angličtině: Media education from the future teachers' point of view	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2017/2018	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): <p>Výuka mediální výchovy je zahrnuta do rámcového vzdělávacího programu od roku 2007. Je tedy předmětem, který ačkoliv se stal nedílnou součástí vzdělávání, je prvkem stále relativně novým. Cílem bakalářské práce je zmapovat povědomí studentů pedagogických fakult o mediální výchově a tím přinést pohled na tuto problematiku z jejich strany. Práce si také klade za cíl zjistit reálnou připravenost studentů na výuku tohoto předmětu a způsob jejich přípravy. Stěžejní část práce tvoří hloubkové rozhovory se studenty vysoké školy s pedagogickým zaměřením. Konkrétní výzkum bude realizován na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Práce by měla poskytnout dokumentaci aktuální situace a poukázat na případné nedostatky v přípravě budoucích pedagogů.</p>	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod - představení tématu, výzkumná otázka, hypotézy 2. Mediální výchova - definice a její zakotvení v rámcovém vzdělávacím programu 3. Výuka mediální výchovy <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Zavádění do vzdělávacího systému 3.2 Dosavadní způsob přípravy učitelů 3.3 Další možnosti vzdělávání v oblasti mediální výchovy 4. Metodologie - popis zvolené metody výzkumu 5. Kvalitativní výzkum - sběr dat prostřednictvím rozhovorů 6. Zhodnocení výsledků výzkumu - potvrzení či vyvrácení hypotéz, zodpovězení výzkumné otázky 7. Závěr - zhodnocení výsledků práce, zhodnocení celkového postavení mediální výchovy v přípravě budoucích pedagogů 	

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):
Hloubkové rozhovory se studenty pedagogické fakulty.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Ve své bakalářské práci hodlám představit mediální výchovu a její zakotvení v rámci vzdělávacím programu. Dále provedu hloubkové rozhovory se studenty pedagogické fakulty týkající se jejich povědomí o výuce mediální výchovy. Ze záznamů rozhovorů utvořím analýzu, kde vyvrátím či potvrdím své hypotézy. Zjistím například informovanost studentů o již existujících publikacích, které jim mohou být nápomocny.

Pro případné doplnění informací o výuce mediální výchovy na PedF UK hodlám komunikovat přímo s garanty jednotlivých předmětů.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4. - Publikace zabývající se metodou výzkumu, konkrétně kvalitativní analýzou, jež bude v práci použita. Popisuje správné provedení této metody sběru dat, včetně jejich kódování a následného vyhodnocování.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3. - Publikace poskytující podrobné uvedení do studia médií a mediální komunikace. Definiuje základní pojmy a věnuje se médiím v historickém i současném společenském kontextu.

FRANK, Tomáš; JIRÁSKOVÁ, Věra. K mediální výchově. Praha : Občanské sdružení SPHV, 2008. 120 s. ISBN: 978-80-904187-4-5. - Publikace vysvětlující základní pojmy týkající se mediální výchovy s důrazem na školský sektor. Věnuje se mj. cílům mediální výchovy v souvislosti s RVP. Čtvrtá část obsahuje náměty k praktickým cvičením.

MIČIENKA, Marek. JIRÁK, Jan. Základy mediální výchovy. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4. - Metodická příručka mediální výchovy obsahující materiál pro výuku předmětu. Uvádí žáky a studenty do základů mediální gramotnosti.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3. - Pedagogický dokument, který je vydán a schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Stanovuje obecně závazné požadavky na vzdělávání pro studenty gymnázií.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením. Dotisk 1. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-02-1. - Pedagogický dokument, který je vydán a schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Stanovuje obecně závazné požadavky na vzdělávání pro žáky základních škol.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

ČEKANOVÁ, Hana. Vzdělávání učitelů v oblasti mediální výchovy v ČR se zaměřením na situaci na gymnaziální úrovni. 2015. Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd. Vedoucí diplomové práce: PhDr. Radim Wolák

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

9 Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník k bakalářské práci - Zadání (textový soubor)

Příloha č. 2: Dotazník k bakalářské práci - Odpovědi (tabulka)